

Toimistotyöt ja maastotyöt rytmittivät ja rikastuttivat erilaisuudellaan itsenäistä työtä.

Mikko Pohjala on kartoittanut Suomenmaata yli 40 vuotta ja vaikuttanut järjestöissä vuosikymmeniä.



Haastattelu ja kuva Pekka Lehtonen

KARTANTEKIJÄ JA JÄRJESTÖMIES

Mikko Pohjala on kartoittanut Suomenmaata yli 40 vuotta. Hän tuli vuonna 1961 Maanmittaushallitukseen apukartoittajaksi kartografisen osaston topografiseen toimistoon. Peruskartoituksen ensikierros oli jo hyvässä vauhdissa.

”Aikanaan sain ensikosketuksen kartan tekoon kotikylälläni, Keuruun Pihlajavedellä kartoitusretkikunnan lattamiehenä”, Mikko sanoo.

Työ on sittemmin vienyt hänet mukanaan eri kolkille Ahvenanmaan ja Inarin välillä. ”Pidän rikastuttavana kokemuksena saadessani työn vuoksi tutustua eri maakuntiin, niiden luontoon ja ihmisiin.”

Tulppiosta Ahvenanmerelle

Mäntsälän Lappilassa syntyi ensimmäinen peruskartan harjoitusneljännes. Puolen tusinaa vuotta kului Lapin kartoituksissa, mm. Tornionjoki-varressa ja Itä-Kairassa. ”Tulppiosta ajettiin korkeusjonoja rajanpinnan erämaissa. Tukikohta oli Savukosken kirkolla. Kairassa yövyttiin metsä- ja porokämpillä sekä rajavartijoiden tuvissa. Se oli askeettista elämää eikä tunteja laskettu. Eräskin helsinkiläinen lattamies sanoi illalla varpaita purossa liottaessaan ja hyttysten pyöriessä hikisessä paidassa, että tätä hän juuri oli hakenut”, Mikko kertoo.

Sallassa ja Savukoskella tehtiin helikopterikartoitusta, siis kuvatulkitintaa suoraan ilmasta. ”Pitkät etäisyydet, avoin maasto ja suuret kuviot tekivät tästä järkevän työskentelytavan. Korkeustietoja saatiin mm. Imatran Voiman tekemistä Lokan altaan käyräpiirroksista”, Mikko selittää.

”Saaristossa sen sijaan kartoitettiin veneestä – 5–6 venekuntaa ja turvallisuussyistä 2 ukkoa kussakin. Samalla parannettiin merikartan tietoja, kun pinnan alaisia kiviä ja luotoja löytyi hulvaton määrä. Kartoitusmenetelmänä olivat näköhavainnot ja kaikuluotain. Kivet näkyvät himmeästi ilmakuvilla noin kahden metrin syvyyteen.”

Oma lajinsa olivat maaperäkartat. Maalaji tutkittiin metrin syvyyteen ja piirrettiin eri elementti Geologisen tutkimuslaitoksen kanssa sovituin kriteerein. Maaperäkartoitus lopetettiin, kun tehtiin tilaa numeeriselle karttatuotannolle. Lopettamista Mikko vieläkin pahoittelee. ”Siitä olisi ollut paljon hyötyä maa- ja metsätaloudelle sekä tutkijoille. Maaperäkartoituksen jatkamiseen pyrittiin vaikuttamaan aktiivisesti myös järjestöjen kautta. Ympäristöministeri **Sirpa Pietikäinen** katsoi, että maaperäkartan kansantaloudellinen hyöty – esimerkiksi ympäristönsuojelussa – olisi saavutet-

tavissa parhaiten, kun kartta olisi tehty koko maasta.

Kovat tulostavoitteet kartan laadun kustannuksella

”Työtavat ja organisaatiot ovat kokeneet valtavan muutoksen, mutta perusasiat – ilmakuvat, niiden stereotarkastelu ja tulkinta – ovat edelleen keskeistä kartan valmistuksessa”, Mikko väittää.

Karttatuotannon 1990-luvulla alkanut numeeristaminen huolestuttaa vanhaa karttamiestä: ”Tiedostot täyttävät atk:n tavoitteet mutta sisältö on köyhtynyt.”

Mikon mielestä karttakuvioita pitäisi voida tutkia maastossa perusteellisemmin, mitä nykyiset määrälliset tulostavoitteet eivät kuitenkaan salli. ”Meillä on erinomaiset tekniset edellytykset laadukkaaseen karttojen tuottamiseen. Työhön pitäisi vain varata riittävästi aikaa”, sanoo Mikko ja muistuttaa sananlaskusta, mitä hosumisesta seuraa.

”Nykyisestä maastokartasta puuttuvat peitteisyys, puulajiluokitus, ojitus (nyt on taas parantunut) sekä eräitä pieniä yksityiskohtia. Korkeuspisteitä on esimerkiksi vain yksi kullakin karttaneljänneksellä. Aikanaan soiden ja soistumien kuvaus tehtiin kiireellä ja niissä olisi parantamistarvetta. Ojitukset ovat myös

hävittäneet soita. Nämä pitäisi maastossa todeta. Karttapohjan korjailuun ei ole ollut aikaa. Määrä on tärkeämpää kuin laatu”, Mikko purkaa.

Hän korostaa myös koulutuksen tärkeyttä uustuotannossa: muutamien päivien perehdyttäminen ei riitä vaan koko karttoitusprosessin hallinta vaatii pitempää koulutusta ja työharjoittelua.

Vuosikymmeniä järjestöissä luottamustehtävissä

Tärkeimpiä asioita hänen mielestään ovat olleet työ- ja virkaehtosopimusten sekä virkamieslain ja yhteistoimintasopimusten kehittäminen. ”Nykytuotoiseen yhtiötoimintaan on tultu suhteellisen nopeasti – muutamassa vuosikymmenessä.”

Mikko pitää mielenkiintoisena myös kuuden vuoden aikaa maa-, metsä- ja ympäristöhallinnon henkilöstöliitto MMHL ry:n puheenjohtajana. ”Sain perehtyä ministeriömme neljässä keskusvirastossa TVK:laisen henkilöstön asioihin ja siihen, kuinka samoja asioita voitiin eri virastoissa nähdä eri tavoin. Eri henkilöstöryhmät vartioivat tarkkaan, mitä aidan toisella puolella tapahtui ja mitä toiset ryhmät ovat saaneet. Samankaltaista reviiriä jätettiin oli TVK:laisten liittojen kesken, saati eri keskusliittojen kesken.”

Valtioneuvoston asettama Kartastoalan neuvottelukunta oli toisenlainen. ”Sen toiminta painottui yksinomaan peruskartan ja siitä johdettujen maastokarttojen toiminnan ja työskentelytapojen kehittämiseen. Edustettuina olivat kaikki karttatuotannon suurkäyttäjätahot ja tavoite oli yhteinen: taata karttatuotannon kehitys ja häiriötön jatkuvuus eri osapuolia tyydyttävällä tavalla. Valitettavasti uutta toimikuntaa ei enää v:n 1991 jälkeen asetettu.”

”MMH:n topografit ry oli aikanaan Virkamiesliittoon järjestäytyneet. Päällimmäisen jäljen jätti Virkamiesliiton lähes seitsemän viikkoa kestänyt lakko keväällä 1986. Kyseisen lakon vaikutuksena koko valtion henkilöstön palkkataso saatiin hilattua ylös ja lähes yksityissektorin tasolle”, sanoo Mikko.

Muutaman vuoden kuluttua Virkamiesliitto ajautui taloudellisiin vaikeuksiin omistamansa luottokorttiyhtiö Venditon vuoksi. Niin kävi, että talousvaikeudet yhdessä maan yleisen talouslaman kanssa johtivat koko TVK-konsernin kaatumiseen 1992. Tämän jälkeen alkoi voimakas järjestöjen uudelleenorganisoinnin kausi. STTK sai koko järjestöryppään ja täällä perustasolla maanmittauslaitoksessa järjestäydettiin MATE ry:een. MATEN aikana

eräs keskeinen ja iso asia on ollut uuden palkkausjärjestelmän kehittäminen.

Uuspalkkausjärjestelmä on linjakas

”Järjestelmä takaa saman palkkatason samoissa tehtävissä paikkakunnasta riippumatta. Henkilökohtaisen suoriutuvuuden osio on hyvä, jos se tehdään objektiivisesti.

Toimiluokan muuttaminen ylöspäin on jähmeää. Siinä on sisäänrakennettuna tiettyä konservatismia”, Mikko arvioi.

– Eikö järjestelmä ole hyötyynsä nähden kovin monimutkainen ja työläs, sattumanvarainenkin?

”Järjestelmän alku oli tahmeaa ja opettelua molemmiin puolin, vaikka tavoite oli kirkas. Jatkossakin se on vanhaa virkapalkkajärjestelmää työläämpi.

Kuitenkin näen järjestelmän etuna sen, että esimiehet joutuvat ainakin kerran vuodessa konkreettiseen vuorovaikutustilanteeseen jokaisen yksikkönsä henkilön kanssa. Tässä tilanteessa pitäisi pystyä analysoimaan se, mikä työyhteisössä ja yksilötasolla on hyvin, ja missä on kehittämistä. Lopputulos on linjakas.”

Epäkohdista suurimpana hän pitää suoritustason henkilöstön heikkoa palkkausta verrattuna yksityissektoriin.

YT-asiat ovat kehittyneet Mikon mielestä myönteisesti. Pulmana kuitenkin on, että henkilöstö joutuu ottamaan kantaa asioihin, joita työnantajan edustaja valmistelee ammatikseen. Saattaa käydä niin, että molemmat turhautuvat. Henkilöstön edustajilla pitäisi olla paremmat perehty-

”YT-asiat ovat kehittyneet myönteisesti.”

”Tiedostot täyttävät atk:n tavoitteet mutta sisältö on köyhtynyt.”

mismahdollisuudet ja aikaa siihen. Kokonaisuuksena asiat käsitellään lain mukaan, jää mietittäväksi, pystytäänkö ottamaan riittävästi kantaa.

Koulutuksesta

Maanmittauslaitoksen ns. IMAGO-työryhmässä kannettiin huolta työvoiman saannista alalle.

”Se oli ainutlaatuinen työryhmä valtionhallinnossa, jossa oli eri sektoreiden edustajat pohtimassa, työnantaja, korkeakoulu, amk-koulutus. Tuloksena näkyy, että esimerkiksi korkeakouluun pyrkivien määrät kasvavat.”

Mikko on ollut mukana Vallilan ammattioppilaitoksen maanmittausalan neuvottelukunnan jäsenenä, jossa hänelle oli mieluisaa seurata ammattikoulutuksen kehitystä. ”Siihenkin uutta näkökulmaa antoi opetushallinnon projektityöryhmä (1998–1999). Siinä laadittiin ammattikoulujen valtakunnallinen opetussuunnitelma, jota sitten ammattikouluissa jalostetaan koulujen omiin tarpeisiin. Minulle jäi mielikuva, että oppimistavoitteet jäivät teoriaosalta hieman yliampuviksi, mutta ei kai ihminen ole koskaan liian viisas!”

OTTEITA MIKKO POHJALAN JÄRJESTÖTYÖSTÄ

- Maanmittaushallituksen topografit ry, hallitus ja pj
- Suomen Kartoittajayhdistys ry, hallitus
- Kartoittajien Liitto ry, varapj
- Maanmittaushenkilöstö MH ry, hallitus
- Maa- ja metsä- ja ympäristöhallinnon henkilöstöliitto MMHL ry, hallitus ja pj
- Hallintounioni HU ry, varapj
- Virkamiesliitto VL ry, hallitus
- TVK-V ry, edustajisto
- Toimihenkilö- ja virkamiesten keskusjärjestöjen keskusliitto TVK ry, valtuusto
- Valtion henkilöstöjärjestöjen keskusliitto ry
- Kartastoasiain neuvottelukunta
- Maanmittauslaitoksen tekniset MATE ry
- Tekniikan ja tiedon toimihenkilöt TTT ry
- Vallilan ammattioppilaitoksen maanmittausalan neuvottelukunta
- Opetushallituksen projektityöryhmä
- Maankäyttö-lehti, hallitus